

Porin pääkirjaston ja opistotalon korjauksessa huomioitavia keskeisiä arkkitehtonisia ja kaupunkikuvallisia arvoja sekä ominaispiirteitä

25.10.2022

Arkkitehti Olli Steenin suunnittelema vuonna 1976 valmistunut kirjaston ja työväenopiston käsittänyt kokonaisuus edustaa arkkitehtonisesti aikansa laadukasta julkista rakentamista. Myös kaupunkikuvallisesti merkittävä rakennus on säilynyt ulkoisesti ja sisätiloiltaan niin mittakaavaltaan, yksityiskohdiltaan sekä suurelta osin myös materiaaleiltaan alkuperäisessä asussa.

Rakennuksella ei ole kaavassa suojelumerkintää. Tämä johtuu toisaalta kaavojen vanhanaikaisuudesta sekä toisaalta siitä, että modernin arkkitehtuurin arvoja on alettu tunnistamaan vasta lähivuosina. Vuonna 2019 toteutettiin Porin ruutukaavakeskustan modernin arkkitehtuurin inventointi, jossa kohteiden arvottamiseen osallistui inventointihankkeen laaja ohjausryhmä, johon kuului henkilöitä mm. Porin kaupunkisuunnittelusta ja rakennusvalvonnasta, Satakuntaliitosta, Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Museovirastosta ja Satakunnan Museolta. Porin kaupunginkirjaston ja työväenopiston muodostama kokonaisuus arvotettiin kyseisessä inventoinnissa luokkaan A: Suojeltava kohde.

Arviointitekstissä mainitaan:

Luokka A:

Oman aikansa arkkitehtuurin laadukas ja tunnistettava edustaja, jonka ominaispiirteet ovat säilyneet ja muutokset on toteutettu alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen. Kaupunkikuvallisesti merkittävä.

Julkisivut tulee säilyttää ja korjauksissa käyttää alkuperäisiä vastaavia materiaaleja.

Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, rakennustaiteellisesti, kaupunkikuvallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas. Kirjasto-työväenopisto on säilyneisyysarvoltaan alkuperäinen.

Kirjasto-työväenopisto edustaa erinomaisesti 1970-luvun julkista rakentamista. Poriin rakennettiin lyhyenä ajanjaksona useita kouluja ja yleishyödyllisiä rakennuksia kaupungin toimesta. Kirjastolla ja työväenopistolla oli huomattava rooli aikuisväestön sivistäjänä.

Kirjasto-työväenopisto on säilynyt erittäin hyvin rakentamisaikaisessa asussaan. Julkisivut ovat joitakin ovimuutoksia lukuun ottamatta alkuperäiset. Myös pääosa arkkitehdille tärkeästä värimaailmasta on tallella.

Rakennuksen sijainti Pohjoispuiston, Gallen-Kallelankadun ja Otavankadun varrella on hyvin keskeinen. Tontti rajautuu Pohjoispuistossa Porin kansalliseen kaupunkipuistoon.

Tämä kannanotto nojaa pääasiassa edellä mainittuun inventointiin. Tulevassa korjaustyössä tulisi kiinnittää huomiota rakennuksen alkuperäisen arkkitehtuurin ominaispiirteiden säilymiseen varsinkin rakennuksen ulkoasussa, mutta myös sisätilojen keskeisissä elementeissä sekä yksityiskohdissa. Modernissa arkkitehtuurissa korjausaste voi nousta korkeaksi ja alkuperäisillä materiaaleilla ei ole välttämättä samanlaista painoarvoa kuin esimerkiksi vanhoissa hirsirakennuksissa. Kestävän kehityksenkin näkökulmasta ehjää ei tulisi kuitenkaan ryhtyä korjaamaan vain uusimisen vuoksi.

Onnistuneista vastaavista saman ikäisten ja saman käyttötarkoituksen rakennusten korjauksista voidaan mainita hiljattain arkkitehtuurin Finlandia-palkinnon voittanut Jyväskylän yliopiston kirjaston (1974) peruskorjaus, jossa kiinnitettiin huomiota purkutöiden ja muutoksen mittavuudesta huolimatta rakennuksen sisätilojen alkuperäisten arkkitehtonisten ominaispiirteiden sekä värityksen säilymiseen.

Ulkoasu

Porin pääkirjaston ja opistotalon arkkitehtuuri perustuu rakennusajan elementtirakentamiselle tyypilliseen moduli-ruudukkoon ja sen suunnittelussa panostettiin värien käyttöön. Katujulkisivut ovat säilyneet tähän päivään lähes alkuperäisinä ja niiden ominaispiirteitä ei tulisi muuttaa. Julkisivuissa keskeisimpiä elementtejä ovat tasakattoinen, selkeästi erottuvaan betoniseen moduli-ruudukkoon perustuva horisontaalinen massoittelu, siniset keraamiset laatat, aukotus sekä ikkunoiden puitemalli. Ulkoasussa kaikki muutokset tulisi toteuttaa alkuperäisilmettä noudattaen. Mahdollisissa kunnostuksissa tulisi käyttää alkuperäisiä materiaaleja sekä värejä. Jäljittelymateriaaleja tulee välttää.

Esimerkiksi sisäpihan puolelle sijoitettavan mahdollisen laajennuksen tulisi soveltua rakennuksen alkuperäisilmeeseen. Uudisosissa suunnittelun laatu nousee keskeiseen asemaan.

Sisätilat

Sisätiloissa tilajärjestyksen ja pintojen muutokset voivat olla nykyaikaisia tarpeita sekä korjaustyötä ajatellen tarvittaessa mittaviakin, mutta hyvin suunniteltuna tilojen keskeiset alkuperäiset ominaispiirteet ovat edelleen säilytettävissä. Sisätiloissa alkuperäiselle arkkitehtuurille ovat ominaista atriumaulat, niihin liittyvät valoaukot sekä betonin käyttö mm. ikkunakuiluissa. Merkittävään rooliin nousee myös aulan yläkertaan johtavat portaat. Alkuperäisissä pinnoissa tärkeän elementin muodostavat myös sisäkattojen kasettialheet. Myös teräksiset väliovet ovat säilyneet alkuperäisinä. Rakennuksen sisätilojen alkuperäinen värimaailma kuuluu merkittävänä osana sisätilojen arkkitehtuuriin. Sisätiloissa väreillä on myös funktionaalinen merkitys.

Satakunnan Museo toivoo pääsevänsä osallistumaan myös kirjaston korjauksen hankesuunnitteluvaiheeseen.

Satakunnan Museo

Tutkija Olli Joukio

Rakennuskonservaattori Kalle Virtanen